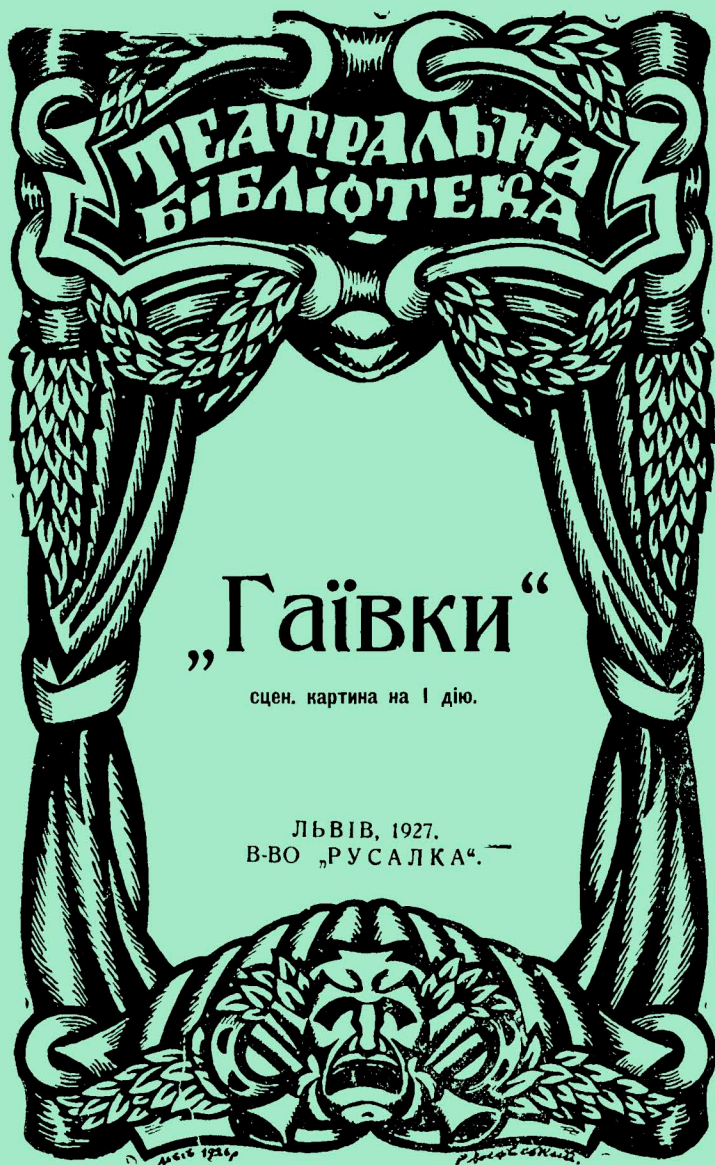

ТЕАТРАЛЬНА
БІБЛІОТЕКА

„Гаївки“

сцен. картина на 1 дію.

ЛЬВІВ, 1927.
В-ВО „РУСАЛКА“.

Левко 1926

Р. Лещинський

„Театральна Бібліотека“

місячний безплатний додаток

до „Р У С А Л К И“

Рік вид. VI.

1927

Вип. IV

Copyright by „Rusalka“, Leopold.

Авторські права застережені.

Головні склади:

1) для Америки:

Ukrainian Bazaar, 2248 Grayling Ave, Detroit, Mich

2) для Канади:

National Book Store 633 Simpson Str, Fort William, Ont

О. П.

Г а ї в к и

сценічна картина на 1 дію.

Л Ъ В І В 1927·
В И Д А В Н И Ц Т В О „ Р У С А Л К А “.

ДІЄВІ ОСОБИ.

Д а в ь к о Д р о б о т, старий селянин, літ 70.

Ф е н ь я, його жінка, літ 60.

Д а р к а, вихованиця Дроботів, літ 20.

С т е п а н, син Дроботів, літ 35.

М а р і й к а, }

К а т р у с я, }

О л я, }

сільські дівчата.

П а в л о, }

Г р и ц ь, }

Р о м а в, }

сільські парубки.

П р о к і п, начальник громади, літ 50.

С в и с т а л ь с ь к и й, писар громадський.

Діється в Галичині, на площі перед церквою, в день
празника Воскресення Христа.

Сцена уявляє площу — перед церквою. Селяне і селянки, святочно одіті, — йдуть в церков, яка стоїть ліворуч. За сценою гомін, чути, то веселі співи Гаївок, то радісну пісню „Христос воскрес!“ На сцену входять, невеселі, Данько і Фенна, яка поплакуючи, стирає очі хустиною.

Я В А 1.

Данько і Фенна.

Д а н ь к о: І чогож ти, Фенно, знова починаєш заливатися сльозами?

Ф е н н а: Ти ще питаєш? (З іронією). Ось чого — від надміру щастя...

Д а н ь к о: Ну щож, годі...

Ф е н н а: Та хибя, що так! Ти змієш собі завжди усе витолкувати. Світить на тебе сонічко, тоді в тебе щастя, а як налетить на тебе страшна буря і розвіє твою долю, то ти собі скажеш „ну щож, годі!“ й спокій голові. А ти глянь, яка в мене одежа на великдень? Соромно в церков, між людей, показуватися, та ще й в чужому селі.

Д а н ь к о: Га, щож робити? Видко, така була воля Божа. Коли нам згоріла хата, а з нею і вся одежа, то від того часу годі було подвигнутись. Щастя, що Господь від смерти ще хоронив...

Ф е н н а: „Від смерти, від смерти!“ А стораз краще булoб вмерти мені, з мовою Ганусею...

Д а н ь к о: Ов, Фенню! Того я не сподівався від тебе! А щож тоді булoб зі мною, старим, на світі, наколиб я й тебе стратив? Що я почав би без тебе?

Ф е н н а: Та... воно правда, Даньку, я не подумала про тебе. Але хибя сам бачиш, яке те наше життя? Хибя сам бачиш нашу нужду! Обое ми обдерті, а сьогодні великдень, та який це великдень? Чи такий, як у людей?

Д а н ь к о: Вистарчить для нас, бідних...

Ф е н н а: Та глянь, яке навкруги нас щастя, усе радіє, веселиться, а ми, як ті сироти, не маємо навіть з ким похристосуватися, бездомні, без власної хати, без одежі, без дітей... (Плаче).

Д а н ь к о: Не плач, Фенно, будемо надіятися на Бога і на добрих людей, та якось воно буде...

Фенна: Як згадаю нашу Ганусю, та нічого Степана... (Плаче)

Данько: Ось нагадала собі стара, як була молода.

Фенна: Або що? Хиба ж тобі дітей не жаль? Чужі діти живуть, втішаються життям, а наші... (Плаче).

Данько: Годіж бо, Фенно, годі, мені теж жаль дітей... Але згадай, що ми ще не найбідніші, не зобижай Бога, пригадай собі, як то ми перед десяти роками, покинувши пожарище нашого обістя, пішли з жебрачими торбами в чужі села і ось зайшли аж туг, де за радою добрих людей примістились в хаті сирітки Дарки.. І живем тут досі, не знаємо ще ні голоду ні холоду... Люде тут добрі...

Фенна: Та нема що казати, пригадую, коли наша Гануся захворала, то добрі люде ратували нас, як могли, та... все таки воно, ангелятко, влетіло там, до Бога...

Данько: Так, здається і з нашим Степаном сталося. Ранений в Боснії, помер десь на чужині...

Фенна: І липив нас, безпомічних, на старі літа,... Бідний наш Степан.

Данько: Христос йому воскрес!

Фенна: І Ганусі Христос воскрес!

(Обоє втирають сльози).

Данько: Ось краще, перестанем плакати і нарікати, а підемо на могилу Ганусі.

Фенна: Ходімо! Там похристосуємось з любовою дитиною. (Розвиває білий обрус). Тим обрусом застелю її могилочку, покладу на нього свячену пасочку, а в саму могилу зарию отсю червону писанку, хай моїй бідній пташині теж буде великдень.

(Виходять на ліво).

Я В А 2.

(Степан, одягнений з панська, наближається поволи, прислухуючись до веселого гомону під церквою).

Степан: Що я чую? В церкві співають: „Христос воскрес!“ Яка се чудова пісня! Невжеж нині великдень? Підчас довгої мандрівки я зовсім загубився в рахубі часу. Та нема чому дивуватись. Пятнайцять літ бурлакую по світі, забув про рідну батьківщину, про батька і неньку, та відай вони і мене забули!

(Сідає на узгір'ю під деревом, переглядає свої папери).

Ось сяду трохи. Чи хоч не забув я своїх документів, та грошей, бо хочу врешті дістатись до свого села, та обдарувати батька і маму, та і сестричку Ганусю... Вона вже

десь велика стала, красуня... А може... я не застану вже всіх в дома. Мій батько старенький був вже... А до того дивно мені, що на мої листи до рідного села — ніхто не відповідав. За останні роки то я вже й не писав нічого.

(За сценою спів).

Як там весело. Гаївки!

(Збирає свої папери, ховаючи в кишеню. В поспіху забуває мошонку).

За сценою. І. Пісня: (Гаївка):

Нині великдень
Там на горі лен,
На долині зеленець,
За три гроши молодець,
А за таляр дівка, а за таляр дівка.

Степан: Боже, як тут нині весело! Ось ціла юрба дівчат, а одна в другу, як маевий квіт! (Степан подається в глибину).

Я В А З.

Степан, Катруся, Марійка, Оля та інші дівчата.

Дівчата входячи співають:

„Мої любі ластівочки,
Просили вас матіночки,
Ой зійдіться враз,
І в долоні — трас!“

(Весело вдаряють в долоні).

Катруся: А писанки у вас є?

Всі: Ї! є!

Марійка: По вечерні зійдемося тут всі і похристосуємось з хлопцями.

Катруся: Але глядіть, не даймося хлопцям перемогти!

Оля: Слухайте, добре булоб, щоб ми тепер обдумали, кого з хлопців маємо на гаївки вибрати „князем“.

Всі: Ая, ая! Обдумаймо, кого.

(Замітивши Степана, дівчата збиваються до купки, перешіптуючись).

Катруся: Тихо, там якийсь чужий...

Марійка: Овва! А що нам до нього.

Катруся: Краще, хай він собі йде, з відкіля прийшов.

О л я: А може він ще нежонатий, га?

В с і: (весело): Ха! ха! ха!

Катруся: Стривайте, я з ним поговорю. (Підходить до Степана). Вибачайте, ви нетутешний?

Степан: Ні!

Катруся: А хто ви будете? Купець?

Степан: Ая, купець...

Катруся: А що купуєте?

Степан: Дівочі серденька .

Дівчата: Ха, ха, ха!

Катруся: Ви, як бачу, жартобливі.

Степан: Ні, я не жартую, а говорю щирю правду.

Марійка: (здалека): А хіба ви ще не жонатий?

Степан: Авжеж, що не жонатий, інакше я про дівочі серця й не питав би.

В с і: Аа! славно! славно!

Катруся: (вертаючи до дівчат) Слухайте, дівчата, зробім нашим парубкам несподіванку, виберім на нинішні гаївки — сего купця — „князем“.

Марійка: Знаєте, чудна гадка, виберім, а то буде несподіванка для наших хлопців.

О л я: А як цей не схоче?

Катруся: Чому не схоче?

О л я: Ну може не схоче, а тоді виберем Романа, бо він навіть просив мене о те.

Катруся: Стривайте, я ще поговорю на розум з тим цікавим купцем.

В с і: Йди, йди!

Катруся: (підходячи до Степана): А чи ви знаєте, що се таке „гаївки“?

Степан: Се, відай, буде такий чудовий рай, де по його „гаях“ гуляють такі красавиці, як ось ви... (Дівчата сміються).

Катруся: Ні, не вгадали ви. „Гаївки“, то наші народні великодні забави.

Степан: Але все таки — забави з гарними дівчатами, а се те саме, що рай...

Катруся: Ну, хай буде і так; а чи схотілиб ви належати до сього „раю“?

Степан: Хоч би й зараз, лише не з пейсатим Зельманом.

(Сензація. Дівчата дивуються, що чужинець знає щось про Зельмана).

Катруся: Або ви теж знаєте про Зельмана?

Степан: Десь, колись чув я про нього, що він передержував церковні ключі, що розділяв між людей великодну паску...

Катруся: Ну, то як бачу, то ви все знаєте, в такому разі може ви відбудете з нами нинішні гаївки...

Степан: З найбільшою охотою.

Катруся: Ми ще йдемо на вечірню, а відтак виходимо сюди і починаємо забаву. А поки що іменуємо вас „князем“ до наших „гаїзок“. Чи вибір приймаєте?

Степан: Дуже радо і ждатиму тут на вас хоч би й до суду - віку.

Всі: Славно! Славно!

Оля: А то нашим хлопцям несподіванка.

Катруся: А поки що на вечірню!

Всі: (збираються до виходу, співаючи):

„Мої любі ластівочки,
Просили вас матіночки,
Ой зійдіться враз,
І в долоні — трас!“

(Бють в долоні, вклоняються Степанови і відходять в церков).

Степан: Ах, які вони щасливі і веселі. Де чисте сумління, там мусить бути щастя і радість. — (Проходжується). Ну — і „ні сіло ні пало“ — я став сьогодні князем. Щось трохи пригадую собі з моїх молодих літ, яку то роль такий „князь“ має!.. (Оглянувшись). Ось ще одна біжить, відай спізналась. А ся ще краща, сама цвітуча рожа. (Ховається).

Я в а 4.

Степан і Дарка.

Дарка: (вбігає, не замічаючи Степана). Ого, дівчата вже відай в церкви, шкода, що я припізналась, а то вже здається відбувся вибір „князя“. Коби хоч того осточортілого Романа не вибрали! Я так не люблю того дурисвіта! (По хвили:) А тут мали ждати на мене мої етаренькі опікуни, десь їх не видно. Яке то щастя від Бога для мене, що навинулись такі добрі люде, а то, що я почалаб без них, кругла сирота, без тата і мами. Вони мені заступають родичів, добрі, сердечні люде. Вони відай на могилі своїй донечки, а ну, погляну... (Оглядається, помітила Степана, та хоче тікати).

Степан: Стривай — но, княгине, маю про дещо тебе поспитати.

Дарка: Перш за все — я не княгиня, я бідна сирота, куди мені до таких гонорів.

Степан: Ти не одну княгиню перевищавш твоєю красою...

Дарка: Краще, — ви надімною не насміхайтесь!

Степан: Сохрани Господи, я не насміхаюсь, але лишім на пізніше ту нашу суперечку, а тимчасом ти скажи мені, яке се нині свято?

Дарка: (здивовано:) Хиба ви не знаєте? Нині великдень! Ви хиба не християнин?

Степан: (про себе:) Ов, гостра в язиці, так мене зганьбила! (Голосно) Я християнин, але давно тут не був тих сторонах, а жив в нехристиянських краях, а тепер я кілька неділь в дорозі..

Дарка: В яких се краях ви жили, сли вільно знати?

Степан: Ну далеко, звідсіля не видко.

Дарка: Значиться. — ви гість в нашому селі, так позвольте похристосуватись з вами! (Дає йому писанку:) Христос воскрес!

Степан: Дякую щиро..

Дарка: Та скажіть: „Воістину воскрес!“

Степан: (змішаний, про себе:) Знова мене засоромила! (До Дарки). Вибачте, воістину воскрес, бачите, що я повятливий, ученик, воістину воскрес.. А чи міг би я ще довідатись, як твоє чесне імя?

Дарка (про себе:) Се якийсь приличний чоловік. (До Степана:) Мене зовуть: Дарка, але.. я біжу до церкви, бо бачите спізнилась..

Степан: Стрівай ще, Дарочко, вислухай ще кількох моїх слів. (Показує писанку) Сей дарунок, то по 15 літах моєї мандрівки по білому світу — се перший дарунок від... моєї рідної землі, від милої мому серцю.. рідної душі... Сю писанку берегтиму, як найбільший скарб, від котрого, сподіюсь, сплине на мене нове щасливе життя в рідному краю.

Дарка: Дай Бо-е, а покищо бувайте здорові, бо мені пора. (Вибігає на ліво.)

Степан: Ну, чи не під щасливою зіркою вступив я на рідну землю? Дівчина, як сонце. Старий я, бурлака, але серце молоде. А вона, як каже, сирота і бідна, то хиба не погордить мною. А коли я дам гроші, а вона красу і молодість, то хиба зродиться з того щасливе гармонійне життя. А сли ще зайду щасливо в моє рідне село, а там віднайду здоровими моїх стареньких родичів, то чого мені до щастя ще треба?

(За сценою мужеський хор.)

О, тепер знова парубоцтво виступає. Які вони всі бундуючі!

II Пісня (Гаївки).

Закликали Олесенька,
За гори, за гореньки,
Викупи ма моя мати
З неволі — неволеньки.

Що за викуп, що за викуп,
Моя дитинонько?
Сто волотих, сто червоних,
Моя матінонько.

(По співі входять парубки на сцену.)

Я в а б.

Степан, Павло, Роман, Гриць, та інші парубки.

Павло: А дивіть, товариші, між нами якийсь чужинець.

Роман (завжди злосливий): Якийсь пройдисвіт...

Гриць: Ну, візьмім його, хлопці, між себе, хай викупляється... (Беруть за руки та колесом окружують Степана, співаючи:)

III. Пісня (Гаївки).

„Казав пан город городити,
Терням отернити,
Щоб не вилітала
Кавалірська краса, (2)

В мази намочена,
На калужи прана,
На терню сушена,
На лаві тачана. (2)

(Степан в середині колеса, збентежений)).

Степан: Пустіть мене, чесні молодці!

Гриць: Пустимо, але перше треба викупитись.

Степан: А чим? Я не знаю, як?

Павло: Папіросками.

Степан: Дуже радо. (Виймає папіросницю і вгощає парубків папіросками.)

Гриць: А тепер скажи нам товаришу, що ти за оден?

Роман: Може ти який жид, або поганин, що не знаєш наших звичаїв.

Степан: Я християнин такий, як ви всі, а що про звичай наші я забув, то не дивися, 15 літ не бачив своїх людей, не чув рідного слова.

Павло: Ну то приставай до нас, побудь на гаївках, то пригадаєш собі все. Добре?

Степан: Дуже радо. Хйба, як що мене ваші дівчата не схочуть...

Роман: Ну, можливо, що дівчатам ти не припадеш до вподоби, бо і смішний ти, ні то хлоп, ні то пан, а наші дівчата кого небудь любити не будуть.

Степан: Одежа моя така, яку носять люде в тих краях, де я жив. Побуду довше між вами, то носитиму одержу нашу, свою, рідну...

Павло: Ну гаразд! А тимчасом приставай до нас! А... може ти вже жонатий?

Степан: Ще ні.

Гриць: Ну, то він наш! Славно!

Роман: Значиться в тебе є ще „кавалірска краса“..

(Парубки докінчують співом:)

„В мази намочена,
На калужи прана,
На терню сушена,
На лаві тачана!“

Степан: (весело) Ну, гаразд, на сьогодні пристаю до вас, хоч би лише тому, щоб ближче познайомитись з одним (показує на Романа) вашим зацінливим товаришем.

Роман: Згода, вечером познайомимось в шинку при чарці, — чужинець запрошує всіх.

Всі: Славно!

Павло: Ну, а тепер тихо, па! Слухайте! По старому звичаю мусимо на сьогоднішні гаївки вибрати „княгиню“.

Всі: Славно!

Павло: А кого пропонуєте?

Роман: Найвідповіднішою буде Дарка.

Павло: Хто за Даркою голосує?

Парубки: Всі, всі!

Гриць: Одноголосно! А тепер тихо, не зрадити секрету!

Павло: Се річ ясна! А тимчасом (командує): „В ряди ставай!“ „Марш!“

Гриць (до Степана): Ходить і ви з нами!

(Всі виходять на ліво.)

Данько, опісли Фенна.

Данько (входить сам): Сей чужинець, то якась за-
гадочна людина. Я слідив його з далека, і здається мені,
що десь-колись я його бачив. (Підходить до місця, де сидів
Степан.) А се що? Мошонка, гроші? (Підносить мошонку.)
А може не тикати, покласти назад? (Потресає.) Звонять
гроші. Боже, що це за покуса для бідного... Але ні, про-
сти гріха, Боже, віддам йому, що чуже, то не моє. (Вхо-
дить Фенна:) Гляди, Фенна, що я знайшов!

Фенна: Царю небесний! А що, золото, чи срібло?

Данько: Думаю і одне і друге. (Заглядає.) Так і зо-
лого і срібло, а між грішми ще й хрестик з ланцуском.

Фенна: Це, відай, вже Господь Бог такий для нас
бідних ласкавий, що таке щастя зсилав... (Заглядає до гро-
шей:) А які новенькі, свіженькі. Ото буде на святочну
олежу, на чоботи, може, ще й на корову стане. Ото — наша
добра Дарочка потішиться...

Данько: Що ти, стара, говориш? Ха, ха!

Фенна: А ти чого смієшся?

Данько: Та сміюсь, що ти розпоряджуєшся чужим
майном.

Фенна: Яким чужим? Хиба ти не знайшов? Хиба
на грошах є написано, чії вони?

Данько: А як я і без того знаю, чії се гроші?

Фенна: Як можеш знати?

Данько: Коли ти пішла на могилу Ганусі, я затри-
мався тут за корчами і бачив чужинця якогось, що ось
тут на цьому місці сидів.

Фенна: Ну так що? Йому відай гроші не потрібні,
бо я знаю, що кому гроші потрібні, то сей тасне їх
і цей добре заховає, а не лишає їх на дорозі.

Данько: Та все таки, Фенно, це не наші гроші.

Фенна (гнівно): Та хиба не думаєш віддавати цих
грошей?

Данько: А як-жеж? Так треба, небого, знайдене тре-
ба віддати, щоб не було гріха на сумлінню.

Фенна: А деж ти того чужинця глядітимеш тепер?

Данько: Він буде, здається, в церкві, як вийде, то
приступлю до нього і віддам.

Фенна: А як його тут нема?

Данько: Тоді я знаю, що зроблю.

Фенна: Тоді вже можемо залишити гроші в себе..

Данько: Ні, тоді зголошу громадському начальству,
щоб оповістило в селі.

Фенна (гнівно): Ні, ти лучше вилізъ на вербу і кричи, що сили! Жалко мені — за твою стару голову... Врешті, давай сюди мошонку, я сама.. занесу до війта.

Данько: Стривай, Фенно, так не можна. Ти не бачила подорожного, то не зумієш описати, який його вигляд, А... ось... вже не треба журитись, що робити, бо він вже тут!

Я В А 7.

Данько, Фенна, Степан.

Степан: Христос воскрес! Чесні людоньки.

Данько і Фенна (з поклоном): Во істину воскрес

Степан (подаючи милостиню): Ви, бачу, убогі старці. Ось вам, прийміть і помоліться...

Фенна: Дякуємо, спасибі, але ми ще не...

Данько: Ми хочемо вас обдарувати...

Степан (здивовано): Ви мене? Як це? Чим?

Данько: Се ви спочивали перед хвилиною ось на тім місці?

Степан: Так, я!

(Фенна між тим вдивляється сильно в Степана.)

Данько: І ви тут щось забули...

Степан (скопився за кишеню): Я... так... напері є... а мошонка.. деж вона? Нема! Грошей нема.

Данько: Ні, є ваші гроші. Ось вони.

(Віддає мошонку.)

Степан: Так, се моє, спасибі вам, сердечно вам дякую. (Про себе:) Як чесні є часом люди на світі. Така біднота, знаходить гроші, і віддає... — Ну, тепер вам, мої любенькі, належиться заплата, по закону — належиться...

Данько: За що?

Степан: Так закон велить. А врешті ви не знаєте, як цінною є для мене отся мошонка.

Фенна: Ну, відомо, що цінна, грошей там багато.

Степан: Гроші — се набута річ, страчу їх, то при помочі Бога дороблюсь нових. Але тут є одна цінна пам'ятка... малий хрестик святий, яким обдарувала мене моя рідна матуся, се такий скарб, якого я за ніяку ціну в світі не віддавби.

Фенна: Щаслива мати, що має такого сина. А живе ще ваша мама?

Степан: Не знаю...

Данько: А з далека ви?

Степан: Я тутешній, ваш земляк, але не був довгі літа в своєму краю... Тому прошу вас, за те, що ви мені звер-

нули найдену мошонку, я хочу вас нагородити, але скажіть чим!

Данько: Добрим словом, добрим словом.

Фенна: Чим ваша ласка.

Степан: Ось прийміть від мене отсі шнурки правдивих морських коралів. Будуть для ваших дітей і внуків.

Фенна (невдоволено): Бог їх там має.

Данько: Були, були, прекрасні, мов весня діти — син і дочка, та Богу захотілось забрати їх до себе.

Степан: Бідні ви! Та все таки прийміть отсі корали на пам'ятку.

Фенна: Спасибі вам! Де нам старим красити наше немичне тіло цвітучим коралем! Се так, якби хто хотів на зимному леду ростити весняну розу.

Степан (про себе): Дивні люде. Такі бідні, а так високоблагородні. (Голосно:) А може ви прийняли би грошеву нагороду?

Данько: Та за що нагороду?

Фенна: Не треба, не треба! Знаєте, я вдоволена, що можу дивитись на вас і чути ваш голос... бо ви мені нагадуєте когось знайомого...

Степан (здивовано): Добрі людоньки, такі у вас щирі серця, що рідко подибати таких людей. Ну, як погорджуєте моїми подарками, то скажіть мені хоч ваші чесні імена, щоб я записав їх собі на милу згадку...

Данько: Що вам по нашим іменам. Нас називають люде: „Старці з чужої хати“.

Степан: А чому: з чужої хати?

Фенна: Бо в нас, голубчику, нема своєї хати. Ми погоріли і нас пригорнула до себе бідна сирітка — Дарка.

Степан: Дарка... Дарка...

Данько: А може ви її знаєте?

Степан: Я... ну так собі... А чи у Дарки нема родичів?

Фенна: Нема нікого, ні тата, ні мами, кругла сирота. Ніякої рідні!

Степан: Бідна дівчина. Таку недолю я теж відчуваю глибоко, бо і я довгі літа жив, як сирота, між чужими.

Данько (до Фенни): Ось бачиш, стара, а ще й інші батьки, яким не судилось довгі літа оглядати своїх дітей.

Степан. Тут, мої дорогенькі, я сам завинив. Буйна молодість загнала мене в світ, шукати щастя, там заскочила мене війна і мене жорніром погвали в далекі турецькі краї. По воєнних пригодах — я залишився на чужині, заробив трохи грошей, погуляв, повеселився, а коли не було за що веселитись, то знова брався за роботу. А час летів, світ усміхався до мене молодого і мені здавалось, що я

щасливий. Але часами доскулював і гоїд і холод, часами якийсь червак точив моє душу, щось каменем давило моє серце... Тоді я глянув на хрестик моєї матері.. і спам'ятався. Кинувся до праці, доробався майна, а коли туга за рідним краєм почала вже занадто давити серце, а рішивши покинути чужину і вернути до рідного села...

(Данько і Фенна споглядають по собі.)

І я вже в рідному краю, а щасливий, але щастя моє ще не повне... Я не знаю, чи застану дома всіх; сестру, яка 5 літ молодша від мене, думаю що застану, але мого батька та пеньку, які вже старенькі були, то не знаю я, чи їх оглядатиму ще.. (Сердечно:) Добрі люди вони! Це звідсіля недалеко до мого рідного села, скажіть, будь ласка, може чули ви що про Данька Дробот та про його жінку Фенну. (Данько і Фенна взяті приголомшені, не здають собі справи, що діється.)

Данько: О, Боженку!

Фенна: О, Царю небесний!

Данько: Фенно, чи чуєш? Це хіба наш син, Степан, воскрес із мертвих.

Фенна: А може то його дух з'явився... Свят, свят, свят!

Степан (здивовано): Що з вами?

Фенна: Я бачила зразу, що очі, лице, мені знайомі.

Данько (песміло): Вибач, але, будь ласка, скажи нам своє ім'я та прозвіще.

Степан: Я — Степан Дробот, а Данько Дробот — це мій батько.

Фенна: Ісусе! Невжеж се можливо? Я бачу ті очі, те чоло, той голос... так, Даньку, се наш Степан. (Обнімає його.)

Данько. Я — Данько Дробот — твій батько, Степане. (Звертається до церкви:) Великий Боже! Дякую тобі, що на старості літ дозволяєш нам вже тут на землі оглядати твій рай небесний..., бо вертаєш нам нашу єдину потіху...

Фенна: Я — Фенна Дробот — твоя мати! О Боже — слава будь Тобі...

Степан: Невжеж се ви — тато, мамо? (Вдивляється в них.) Так, так, як я міг вразуж не пізнати, се ви тату, бачу цей знак на чолі... се ви, мамо, се ви... але, які ви старенькі, які ви бідні... Правда — давно я вас бачив, моя вина... (Клякає перед ними, цілує їх руки і кличе:) Тату! Мамо! Простіть мені все — з тим великим празником Воскресення.

Данько: Хай тебе, сину, Христос благословить!

Фенна: Сину, дитино! — Христос воскрес!

Степан (встаючи): Во істину воскрес! Мамо, що я вас ще оглядаю, то завдячую се (витягає з мошонки хрестик,) отсій дорогій памяті, яку ви мені дали, коли я вибирався в світ. І завжди, коли я, бувало, чи то на війні, чи відтак в часі моїх мавдрівок по чужині, — забував про рідний край і про вас, і зживався з новим життям — то глянувши на оцей хрестик, — я пригадував собі нашу пословицю: „всюди добре, а дома найлучше“ і якийсь голос шептав мені заодно: вертай до дому! І я вернув. — Ну, а деж моя сестричка, Гануса?

Фенна (журливо): Де? — питаєш...

Данько: Ось там за церквою, там її могила...

Степан: Не розумію ..

Фенна: І ми, сину, не могли довго розуміти її смерті, хоч на наших очах померла. Ну, пропало, така воля Божа. Ходи, сину, похристосувєшся з Ганусею, ходи, ми покажемо тобі її могилу.

Степан: Значить, Ганусі вже не застав...

(Втирає сльози)

Данько: Ходім на могилу. А по дорозі я розповім тобі, яким чудом ми опинилися в чужому селі, як нас сирітка Дарка пригорнула...

(Виходять всі троє на ліво).

Я в а 8.

(Дарка, одісля Роман.)

Дарка: (розглянувшись): Ще моїх Дробсгів нема (Нагло вбігає Роман і нечаянно схватив її за рамена). Ой А це хто? (Оглянувшись:) А, це ти, Романо! (Про себе:) Ого, вже прийшла напасть. (До Романа:) Чого тобі треба від мене?

Роман: Хочу з тобою побалакати на розум і то скоро, доки гайки не почнуться.

Дарка: В мене нема часу.

Роман (сміється): А від чогож сьогодні „великий день“. Сьогодні для всіх часу багато...

Дарка: А про що ж ти хочеш говорити?

Роман: В мене на думці дві справи: писанки і... серце: Я бачу сьогодні тебе, Дарко, вже другий раз, а ти... досі ще не обдарувала мене писанкою.

Дарка: Вибач, Романо, але я взяла з дому лише одну писанку і тою я вже похристосувалась:

Роман: З ким? — як що можна знати...

Дарка: Ти його не знаєш, він чужий!..

Роман: Ов! — Якесь, бачу, свіже знайомство? Може то твій сужений?

Дарка: Може... хто знає... а тобі яке діло до цього?

Роман: Дарко, я жартував, тиж знаєш, що я ялюблю часом пожартувати. Але до речі. Писанку ти дала якомусь чужинцеві, гаразд, писанка це дурниця, але серце — ти подаруєш мені?

Дарка: Ов! А мені що лишиться?

Роман: Я тобі дам свсе...

Дарка: Ну-ну, дивіть, який мені цирублик знайшовся. Одно серце хоче виймати а друге вставити! Але — краще ти відчепися від мене.

Роман: (псважно:) Дарко, чого ти така? Чого ти мене так мучиш довго? Прецінь ти бачиш, вже не від вини, що я пропадаю за тобою. (Хоче її обняти.)

Дарка: (Гнівно:) Романе, я тобі кажу, відчепися від мене. Ти думаєш, що тобі вільно над бідною сиротою жартувати, бо ти багачський син...

Роман (перериваючи:) Прошу тебе, Дарко, не говори мені цього...

Дарка: Твоя рідня до мене ворожо ставиться...

Роман: Вже я постараюсь, що рідня згодиться на наше подружжя.

Дарка: Спасибі за таку ласку. Ти хіба знаєш, що „невістці з ласки зась — до паски!“

Роман: Ой Дарко, Дарко! Не дровичь і не говори дурниць! Якщо родичі люблять сина, то вони і синову від щирої душі приголублять. (Оглянувшись:) Ого, вже виходять люде з церкви. Дарко! Бачиш вже пізно, почнуться гаївки, а хтів ще багато дечого тобі сказати, та при свідках ніяково, але скажи мені правду, а хочу сьогодні сватів до тебе присилати..

Дарка: Прошу тебе — лиши мене. Я взагалі не спішусь заміж виходити. Тиж знаєш, в мене в старенькі Дроботи, бездомні...

Роман: (перериваючи:) Я їх заберу до себе..

Дарка: Перш за все я на се не згодилабся. Вони мене вигодували і тому я хочу, щоб вони були господарями в моїй хаті, а не комірниками в чужій... Врешті, якщо я вийду колинебудь заміж, то лише за такого, який згодиться пристати до мене і до моєї нужди... Я на чужі хати не піду. Тобі треба иншої жінки.

Роман: (Посумнів. Відгрожуючись:) Стривай! Недоцекання твоє вийти за нашого. Вбю кожного як собаку, хто мені в дорогу влізе.

(За сценою гомін і спів.)

IV. Пісня гаївок.

Іде, іде Зельман,
іде, іде його брат,
Іде, іде Зельманова
І вся його родина.

(Входять групами на сцену :)

Хоче панни Зельман,
Хоче панни його брат,
Хоче панни Зельманова,
І вся його родина.

А ми панни не маєм
На хлопський хліб не даєм,
Іди проч Зельман,
Іди проч його брат,
Іди проч Зельманова
І вся його родина!

Всі веселі і рухливі, лише Роман задуманий, не бере участі в забаві.)

Я в а 9.

Роман, Кася, Марійка, Оля, Павло, Гриць, і проча молодь

Гриць: (Весело:) Ну, дівчата, чи „Вежа“ буде, чи „Мишка“? (співаючи:)

„Чи то „Діда“, чи „Млинка“,
„Чи „Колеса“, чи „Кручка“,

(Всі повторюють весело повищі два вірші пісні.)

Катруся і Марійка: (в дуєті:)

„Ні „Млинка“, ні „Кручка“,
Лише в райські „Ворота“.

хором повторюють повищі два вірші, а підчас цього Катруся і Марійка розвішують хустину поперек сцени, розділюючи хлопців від дівчат.)

Марійка: Перше забава в „ворота“.

V. Пісня гаївок.

Дівчата: „Впустіте нас, впустіте нас,
До райської землі.

Хлопці: „Не впустимо, не впустимо;
Мости поломимо.

Дівчата: „Заплатимо, заплатимо,
Дрібненькими грішми.
Хлопці: „А ми того не хочемо,
Бо свої маєм!

(Хлопці кладуть руки верхом хустини. Дівчата беруть їх за руки і переходять на їхню сторону, та обдаровують хлопців писанками. Забава переводиться жваво і весело. Опісля, стають всі в пари, перша пара підносить руки в гору, творючи в о р о т а. Чергова пара переходить по під руки, стає побіч і знова підносить руки. Так само роблять дальші пари. Підчас цього співають:)

VI. Пісня гайвок.

„Воротарю, воротнику,
Отвори нам воротонька,
Ой що-же то за пан іде?
Ой що-ж то він за дар несе?

(Тепер розвиваються пари у велике колесо і без перерви співають:)

„Приїдь, приїдь Кострубоньку.
Стану з тобов до шлюбоньку,
Ой в неділю — в неділеньку,
На сивому кониченьку.

(Розділюються хлопці і дівчата і творять два окремі колеса, які крутяться довкола, співаючи:)

„Ой вяжіться огірочки,
Заки будуть насіночки,
Щоб ся люде дивували,
Що ся красно повязали.

Я в а 10.

Тіж — Данько, Фенна, Степан і Дарка.

(Коли Степан і Дарка появляються, дівчата загортають в своє колесо Степана, а хлопці Дарку, крутяться довкола них, співаючи:)

Хлопці: Ой на горі, на долині,
Щоби були — для „княгині“.

(Хлопці вклоняються Дарці.)

Дівчата Ой вються, огірочки вють,
У „князя“ мід, вино пють...

(Дівчата вклоняються Степанови.)

Оба колеса лучаться, але лише по бокам і в глибині, а фронт зі стає отвертий. На переді в підкові півколеса сходяться Степан і Дарка і подають собі руки. Молодь творить окремі групи і весело розмовляє.

Роман: (гнівню споглядаючи на „князя“ і „княгиню“) Та бо вони розмовляють з собою, начеб не від сьогодні зналися.

Гриць (вдаривши Романа по рамени :) А що, Романе, не вдалося тобі сьогодні княжити? Га, в життю часто бувають несподіванки...

Павло: Диви, Романе, якого князя знайшла собі твоя княгиня...

Роман: А чорт його бери...

Данько: (наближаючись :) Спасибі вам, хлопці і дівчата, за сьогоднішній вибір... Бо оцей ваш князь — то мій син Степан, а княгиня, то моя вихованиця...

(Загальне здивовання.)

Фенна: Дивно вам, що в мене син — мов писанка?

Данько: І такий князь — разом з такою княгинєю — то аж серце радується.

(Степан розмовляє з парубками.)

Марійка: Невжеж це правда — пані матко?

Катруся: Прямо вірити не хочеться...

Павло: (до Романа :) Ого, Романе, пропало твоє!

Роман: Ні, не бійтеся, не пропало. Ось старцуні трохи собі на паску підпили...

Гриць: Та, думаєш, що привиджується їм їх син, небіжчик? (Сміється.)

Степан: Не смійтеся, хлопці, вони ці бідні старці, це дійсно мої родичі, батько й мати, а я їх блудний син, Степан.

Роман: Приблуда якийсь, дурисвіт!

Степан: І не приблуда — і не дурисвіт! Я тутешній, ваш краян, з сусіднього села, а коли повернув у рідний край, то не на те, щоб когось дурити, але, щоб бути підпорою для моїх старих родичів. В світі я не дармував, а заробив стільки грошей, що вистане на заведення приличного господарства. Я і мої родичі — ми сьогодні майже бездомні, але наше горе скінчилось. Покищо я — (звертаючись до Дарки :) — прошу тебе, Дарусю, так, як ти приймила моїх бездомних — тата і матір — прийми ще й мене на короткий час, а небаком я, як слід, розплачусь..

Дарка: Дуже радо приймаю вас, тим паче, що хата моя є хатою і ваших родичів. А про розплату ви й не зга-

дуйте, бо хто знає, що сталося з мною, круглою сиротою, як би не опіка ваших родичів.

Феніа: (До Степана) Наша сирітка Дарка заступить тобі покійну сестру Ганусю.

Данько: Ну, так похристосуйтеся обоє..

Степан: Вже, тату, не треба. Ми вже похристосувалися при першій зустрічі. Ось писанка, якою мене Дарка обдарувала, це неоцінений скарб для мене — ця писанка, це завдаток на.. кращу долю.. Чи не так — Дарко?

Дарка: Так... Коли, перед віками, Марія Магдалина обдарила римського цісаря Тиберія писанкою, то цим хотіла вона йому доказати, що, як з мертвого яєчка чстає живе курятко, так Христос воскрес із гробу, так воскреснуть і всі люде... А я не хочу вам протрадувати на наше майбутнє воскресення, на це маємо ще час, але бажаю вам, щоб ваша і ваших батьків доля — воскресла.

Степан: О, спасибі, тобі, сердечне спасибі!

Роман: Зайда проклятий, зась до наших дівчат!

Степан: Вибач, товаришу...

Роман: Я не товариш прийдисвітови.

Дарка: (поважно) Романе, цей „пройдисвіт“ є моїм гостем. А хто мого гостя зневажає, той мене зневажає.

(Хлопці оточують Романа і випроводжують за сцену).

Роман (відходячи): Стривай! Ми ще порахуємось!

Степан: Що це за оден? Він від першої зустрічі щось недобрим оком на мене споглядає.

Дарка: Це Роман — наш сусід.

Данько: Він не злий хлопець, тільки трохи за горячий.

Дарка: Чиста напасть.

Марійка: Ми його, Дарко, покараєм сьогодні за те.

Оля: За кару — він буде на гаївках — „горобчиком“.

Марійка: Ні, старим „дідом“.

Всі: Так, так, дідом, дідом.

Марійка: Наперед пастиме „гуси“.

Прочі дівчата: „Ой дід розболівся,
Ой дід зажурився.

Марійка: Відтак, коли баба зварить пироги..

Дівчата: „Ой дід розскакався,
Ой дід розгулявся“...

Марійка: А коли дід попоїсть пирогів..

Дівчата: „Ой дід засміявся, Ой дід розцілувався..

Марійка: І тоді мусить всіх нас по черзі перепро-
сити і поцілувати.

Степан: На таку кару і я дуже радо пишуся!

Марійка (кокетливо): Невжеж? А що сказалаб ваша
княгиня?

Дарка: Я нічо не скажу, бо князь є князем всіх
дівчат, що приймають участь в гаївках.

(Хлопці повертають на сцену).

Павло: Побіг в село, мов шадений.

Гриць: Завзятий! А страх, як відгрожувався на
Степана.

Павло: (до Степана): А ви цим не гризіться! Він
лише багато говорить..

Степан: Я й не думаю про його погрози. Мені
неприємно лише, що через мене ваші гаїзки трохи по-
терпіли.

Оля: Зовсім не погерпіли.

Марійка: Ми далі наші гаїзки провадьмо.

Павло: Так, хлопці, до роботи!

(Хлопці й дівчата творять знова колесо. Павло кладе вінок
на голову Дарки, а Марійка на голову Степана. Колесо кру-
титься, під звуки пісні:)

„Приїдь, приїдь Кострубоньку,
Стану з любов до шлюбоньку,
Ой в неділю, в неділеньку,
На сьбому кониченьку.“

Я В А 11.

Тіж, Прокіп, Свистальський і Поліцай.

Роман (вбігаючи): А ось цей пройдисвіт! Пане на-
чальнику — ось він! (Показує на Степана:) А, ти поліцай,
вжи його!

Прокіп (поважно): Стривай, Романе, стривай, ти
вправді назвав сього чоловіка підозрілим — і „шпіоном“
навіть, але перш за все треба перевірити його документи.

Данько (сміло): Найкращим документом для мого
сина є я, його рідний батько. А ти, Романе, як бачу, не
гарну дорогу собі вибрав..

Степан: Не журіться, тату, справа моя чиста..

Прокіп (до Степана): Я — начальник громади і як
такий мушу сновнити, що до мене належить. Особливо,

коли вас оскаржує наш громадянин, Роман, то я, вибачте, мушу перевірити ваші документи.

Степан: Я це розумію, ось прошу, мої документи, в ріжні, перегляньте, прошу! (Подає.)

(Війт з писарем переглядають документи і перешіптуються; деякі парубки слідять зацікавлено за війтом. Степан станув спокійно з боку.)

Роман (півголосом до дівчат): Бачите, як опутив носа. (Показує на Степана.) О! Я йому покажу!

(Дівчата сміються.)

Марійка: Ти такий відважний? Ха-ха-ха!

Роман: А ви лише стільки вмієте, що: хи-ха-ха! хи-хи-хи! Наче ті сороки на плоті!

Марійка: Ая, сороки, бо до твоеї княгині сьогодні гості прийдуть.

Оля: Тому саме сороки на плоті скрегочуть бо віщують гостей.

Катруся: Та ще й тому сороки скрегочуть, щоб рознести по світу славу Романа, — як „донощика“...

Роман: А ти замовчи, бо...

Оля: А ти за кару будеш нині на гаївках — старим дідом!

Дівчата: Ха-ха-ха!

Гриць (переходячи попри Романа): Біда, Романо, я чув усе і хто знає, чи ти сам не попадеш у ту яму, яку ти копав для Степана.

Роман: Ти вже мною не турбуйся.

Гриць: Та мені — байдуже!

Прокіп (до Данька): Честь вам, Даньку, що вигодували такого сина!

Свистальський (з комічним поклоном до Степана): З повним респектом! Такого заслуженого обивателя, як ви, пане офіцер, я не знаю, як перепросити за вашу, пане добродію, що так скажу, безличність, і тому я з правдивою приємністю поручаю мою цілу персону вашій пам'яті на віки віков амінь! (Подає йому руку.) Маю честь представитися вам, пане добродію, Вартек де Свістак Свистальські, екзаменіртєр ґемайнде оберсекретєр! Я воль — ґер інвалідєн-лайтєнант!

Степан: Чи ви вже скінчили?

Свистальський: Ніби так, пане добродію, до ваших послуг! Іх бін ґемайнде-секретєр, іх шпрехєн дайтш, польніш, іх...

Степан: Дуже мені мило вас пізнати. Зі мною говоріть по нашому.

Свист. (змішаний): Ну, пане добродію, чому, я вмію, як хочете, я... без мене в громаді... нема нічо...

Прокіп: Оставте, пане писар, мусимо кінчити діло. (До Степана:) З ваших паперів я переконався, що ви — наш чоловік, з нашого повіту, та мало того, ви дослужились у війні ранги офіцера...

(Загальне здивування.)

Свист.: Це я, пане добродію, констатую на підставі документів, а я, як відомо, урядова особа.

Прокіп. Тому я не бачу причини довше вас турбувати. Роман обвинувачував вас, що ви чужинець, приблууда, та ще шпiон, за це він відповість...

(Роман поволи подається назад і зчезає.)

Степан: Вибачте йому, пане начальнику...

Свист.: О, пане добродію, це нема що... Я сам, пане добродію, по параграфу, ось я вам зараз прочитаю... (Виймає книжку:) Параграф 60!

Прокіп: Пане писар, — тепер не пора на виклади про закони і параграфи. Нам треба, перш за все добродія Степана Дробота — перепросити за те, що ми його безпотрібно турбували. А щоб перепросини віднесли кращий успіх — я з великою приємністю прошу (звертаючися до Степана:) вас і ваших чесних родичів до мене на „свячене“. Ось хочби й зараз.

Павло: Ну, пане писар, а котрий це буде параграф?

Свист.: Цей параграф, пане добродію, — не має нумера, але називається: Наша гостинність!

Всі: Славо! Славно!

Прокіп (до Степана): Ну, приймаєте перепросини?...

Степан: З приємністю!

Прокіп: Значиться, йдемо до мене на свячене. Ходіть Даньку, ходіть Фенно... і ти Дарко! (Дарка підходить і цілує війта в руку.) А ви, хлопці і дівчата провадьте дальше весело — наші гаївки! Христос воскрес! (Кланяється на всі сторони і прямує до виходу.)

Всі (відклонюючись): Во істину воскрес!

(Війт, писар і Дроботи з Даркою виходять.)

ЗАВІСА.

Найкращим подарком для жінки ч. _____ нареченої. _____

Є нововидані „Монограми“ до хрестикового вишивання у 2 кольорах, в гарно опрацьованому альбумі, в якому міститься понад 330 монограмів, всі можливі зв'язання букв, так, що — кожна особа знайде там ініціали свого прізвища. — ЦІНА 1 альбуму — 6 зл. (В Америці 1 долар.)

у Гр. Гануляка Львів, Куркова 10.

СПИСОК МОНОГРАМІВ.

до хрестикового вишивання, поміщених в альбумі.

И ў табелях а такі монстры

- 1) АА, АБ АВ, АГ АД, АЕ, АЖ, АЗ, АІ, АИ;
- 2) АК, АЛ, АМ, АН, АО, АП, АР, АС, АТ, АУ, АФ, АХ;
- 3) АЦ, АЧ, АШ, АЩ, АЮ, АЯ, ББ, БВ, БГ, БД, БЕ, БЖ;
- 4) БЗ, БІ, БИ, БК, БЛ, БМ, БН, БО, БП, БР, БС, БТ;
- 5) БУ, БФ, БХ, БЦ, БЧ, БШ, БЩ, БЮ, БЯ, ВВ, ВГ, ВД;
- 6) ВЕ, ВЖ, ВЗ, ВІ, ВИ, ВК, ВЛ, ВМ, ВН, ВО, ВП, ВР;
- 7) ВС, ВТ, ВФ, ВХ, ВЦ, ВЧ, ВШ, ВЮ, ВЯ, ГГ, ГД, ГЕ;
- 8) ГЖ, ГЗ, ГІ, ГИ, ГК, ГЛ, ГМ, ГН, ГО, ГП, ГР, ГС;
- 9) ГТ, ГФ, ГХ, ГЦ, ГЧ, ГШ, ГЮ, ГЯ, ДД, ДЕ, ДЖ, ДЗ;
- 10) ДІ, ДИ, ДК, ДЛ, ДМ, ДН, ДО, ДП, ДР, ДС, ДТ, ДФ;
- 11) ДХ, ДЦ, ДЧ, ДШ, ДЮ, ДЯ, ЕЕ, ЕЖ, ЕЗ, ЕІ, ЕИ, ЕК;
- 12) ЕЛ, ЕМ, ЕН, ЕО, ЕП, ЕР, ЕС, ЕТ, ЕФ, ЕХ, ЕЦ, ЕЧ;
- 13) ЕШ, ЕЮ, ЕЯ, ЖЗ, ЖІ, ЖИ, ЖК, ЖЛ, ЖМ, ЖН, ЖО, ЖП;
- 14) ЖР, ЖС, ЖТ, ЖФ, ЖЦ, ЖЧ, ЖШ, ЖЮ, ЖЯ, ЗЗ, ЗІ, ЗИ;
- 15) ЗК, ЗЛ, ЗМ, ЗН, ЗО, ЗП, ЗР, ЗС, ЗТ, ЗФ, ЗХ, ЗЦ;
- 16) ЗЧ, ЗШ, ЗЮ, ЗЯ, ИК, ИЛ, ИМ, ИН, ИП, ИР, ИС, ИТ;
- 17) ИО, ИФ, ИХ, ИЦ, ИЧ, ИЮ, ИЯ, ІК, ІЛ, ІП, ІР, ІС;
- 18) ІМ, ІН, ІО, ІТ, ІФ, ІЦ, ІЧ, ІШ, ІЮ, ІЯ, КК, КЛ;
- 19) КМ, КН, КО, КП, КР, КС, КТ, КФ, КХ, КЦ, КЧ, КШ;
- 20) КЮ, КЯ, ЛЛ, ЛМ, ЛН, ЛО, ЛП, ЛР, ЛС, ЛТ, ЛФ, ЛХ,
- 21) ЛЦ, ЛЧ, ЛШ, ЛЮ, ЛЯ, ММ, МН, МО, МП, МР, МС, МТ;
- 22) МФ, МХ, МЦ, МЧ, МШ, МЮ, МЯ, НН, НО, НП, НР, НС;
- 23) НТ, НФ, НХ, НЦ, НЧ, НШ, НЮ, НЯ, ОО, ОР, ОС, ОТ;
- 24) ОФ, ОХ, ОЦ, ОЧ, ОШ, ОЮ, ОЯ, ПП, ПР, ПС, ПТ, ПФ;
- 25) ПХ, ПЦ, ПЧ, ПШ, ПЮ, ПЯ, РС, РТ, РФ, РХ, РІ, РЧ;
- 26) РШ, РЮ, РЯ, СТ, СФ, СХ, СЧ, СШ, СЮ, СЯ, ТХ, ТФ;
- 27) СЦ, ТЦ, ТЧ, ТШ, ТЮ, ТЯ, ФХ, ФЧ, ФЦ, ФШ, ФЯ, ХЯ;
- 28) ЦЯ, ФЮ, ХЮ, ЦЮ, ЧЮ, ЧЯ, ШЮ, ШЯ, ЮЯ, ЯЯ.

